

Dagboek van een Noordwijks gierzwaluwpaar (2)

Hein Verkade

In 'de Strandloper' van september 2001 werd verslag gedaan van het wel en wee van een Noordwijks gierzwaluwpaar. Deze vogels hadden hun intrek genomen in een nestkastje op onze schuurzolder aan de Douzastraat. In de jaren daarna bracht het paartje steeds enkele jongen groot. Het broedseizoen van 2006 leek ook weer volgens het boekje te gaan verlopen.

Op 15 april wordt de eerste grote groep gierzwaluwen gemeld vanaf de telpost in Breskens. Pas 11 dagen na deze aankondiging verschijnt een groep broedvogels boven Noordwijk-Binnen. In de daarop volgende dagen worden de oude nestplaatsen weer bezet. Zo ook nestkastje A in de Douzastraat. Ondanks een aanbod van 9 identieke kastjes wordt alleen kastje A ieder jaar door een paartje gierzwaluwen gebruikt om te broeden. Op 6 mei 's avonds laat liggen beide broedvogels te slapen in het kastje.

De eerste helft van mei is het iedere dag stralend weer met temperaturen tot boven de 25 graden. Prima weer voor gierzwaluwen.

Gunstige weersomstandigheden direct na aankomst van de broedvogels zorgen meestal voor een snelle eileg. Dit gebeurt al op 14 mei. Twee dagen later is het legsel van drie eieren compleet en kan het broeden beginnen.

Inmiddels heeft een nieuw paartje interesse voor een nestkastje aan de andere zijde van het dak. Het heeft 7 jaar geduurd voor een tweede paartje in een nestkast blijft slapen! Voorzichtig worden zij gevolgd. Zij zijn nog niet erg honkvast. 's Morgens zitten zij in kast J en 's avonds blijken zij in E te slapen. Maar ja, met zo'n uitgebreid aanbod aan onderkomens heb je het voor het kiezen. Het seizoen heeft een voorspoedige start en stilletjes wordt aan een tweede broedsel gedacht.....

Half mei verandert het weer. Het waait nu uit westelijke richting en de temperatuur daalt. Meer wind betekent minder voedsel (vliegende insecten) maar meer nestmateriaal in de vorm van rondwarrelende donsveertjes. Zoals gewoonlijk zit een broedvogel op het nest in kast A. Een tweede vogel vliegt kast B ernaast binnen met een bek vol witte donsveertjes. Verdwaasd schuifelt hij enige rondjes door de kast en vliegt weer naar buiten. Direct verschijnt de vogel in kast A en duwt de broedende vogel van het nest. Al draaiend plakt hij de veertjes met speeksel op de nestrand. Het is niet de eerste keer dat een broedvogel uit

kast A eerst kast B binnenvliegt en daarna naar A teruggaat. Of dit per ongeluk of bewust gebeurt is niet duidelijk.

Het weer blijft verslechteren. Het waait steeds harder en het wordt kouder. Het nieuwbakken paartje aan de oostzijde van het dak heeft nog geen broedsel. Zij zijn dus niet gebonden aan een nest. Eerst verdwijnt er één vogel, waarschijnlijk vertrokken naar warmer oorden met meer voedsel. De tweede verschijnt nog wel twee nachten in een kastje om er te slapen. Deze vogel is onrustig en roept regelmatig, kennelijk op zoek naar zijn wederhelft. Het slechte weer houdt aan en ook de tweede vogel geeft er de brui aan. Naar verwachting zullen zij met mooi weer wel weer terugkeren.....

Anders is de situatie bij het broedpaartje in kastje A. Zij zijn gebonden aan hun nest en blijven trouw broeden. Het nest is wel af en toe verlaten omdat beide vogels op zoek zijn naar het schaarse voedsel. De koude noordwestenwind beukt dagenlang op het dak en de kou is door het nestkastje heen voelbaar. Steeds vaker en langer verlaten de gierzwaluwen het nest om nog wat insecten te vangen. Je voelt dat deze situatie niet lang kan voortduren. Het is eind mei en de temperatuur komt overdag niet meer boven de elf graden. De drie witte eitjes blijven urenlang onbebroed liggen. Wanneer het donker wordt komen beide vogels gelukkig weer op het nest terug. Zij lijken versuft, aan het eind van hun latijn.....

Op 2 juni 's morgens liggen er twee eitjes naast het nest, de derde is helemaal verdwenen en er is geen vogel te bekennen. Gespannen wordt 's middags weer poolshoogte genomen, maar helaas blijft de situatie ongewijzigd. Twee weken geleden werd nog aan twee paartjes gedacht, maar nu lijkt zelfs de hoop op één broedsel vervlogen..... Toch wordt de moed niet opgegeven en 's avonds weer op de schuurzolder gepost. Het wordt donkerder en donkerder maar nog steeds is er geen vogel te bekennen. Op het moment dat ik wil vertrekken klinkt ineens de bekende klap van een binnenvliegende gierzwaluw, meteen gevolgd door een tweede. Zij gaan samen op het nest zitten, met de eitjes ernaast. Gelukkig zijn ze er nog. De dagen daarop slaapt het paartje iedere nacht op het nest. Wel verdwijnen de losse eitjes één voor één uit de nestkast.

Het weer knapt zienderogen op, het wachten is op de terugkomst van het nieuwe paartje.

Het is inmiddels drie dagen zomers weer maar de kastjes aan de oostzijde blijven leeg.

Waar is dit paartje gebleven? Heeft het soms een ander onderkomen gevonden? Iets verder denkend komt zelfs de vraag op of er wel woningnood onder gierzwaluwen bestaat. Tenslotte is het paartje niet teruggekeerd en blijven de 8 overige kastjes al zeven jaar onbewoond.

Door de trouw aan hun nestkastje gloort de hoop op een vervolglegsel in kastje A. Op 13 juni, elf dagen na het verlaten van het eerste broedsel, ligt er een nieuw eitje in het nest! De kans op succes loopt drie dagen later alweer een flinke deuk op. Er zit een oudervogel op het nest maar er ligt weer een eitje naast. Wat is er aan de hand? Zit de oudervogel op een leeg nest of ligt er een tweede eitje? Is het een ongelukje en moet het eitje terug worden gelegd? De afspraak om niet in te grijpen wint het toch weer, en alles wordt verder in spanning afgewacht. Twee dagen later wordt het nog vreemder. Bij aankomst blijkt er een eitje in het nest te liggen, een tweede eitje en de broedvogel ernaast..... Gelukkig is het warm, waardoor het eitje in het nest niet zo snel af zal koelen. Het is een merkwaardig gezicht...

De volgende dag is alles weer normaal.

Er volgt een lange periode van broeden. Regelmatig plakt de broedvogel donsveertjes op de rand van het nest. Het losse eitje ernaast verdwijnt dit keer niet maar ligt wel telkens op een ander plek in de nestkast.

Op 2 juli is het smoorheet, het is dit jaar alles of niets. Ondanks de hitte wordt er onverstoorbaar verder gebroed. Het blijft heet en windstil. Op 5 juli 's morgens waait er ineens een briesje over de zolder en rommelt het in de verte. Het einde van de hittegolf nadert. 's Avonds is het flink afgekoeld en er is leven in het nestje! De oudervogel wiebelt en er zijn zachte piepjes te horen. Er is verder nog niets te zien.

De volgende dag reizen we af richting het Zwarte Woud. Onderweg rekenen we uit wanneer het jonge vogeltje uit zou kunnen vliegen. Dat moet zo rond 14 augustus worden, dat wordt dus een latertje dit jaar. Tijdens onze vakantie wordt het ene na het andere hitterecord gebroken, zowel in Zuid-Duitsland als in Nederland.

Dan wordt je ook nieuwsgierig hoe het op de hete zolder in de Douzastraat allemaal gaat. Sommige deskundigen gaan ervan uit dat jonge vogels dan de neiging hebben om uit wanhoop maar uit het nest te springen, een wisse dood tegemoet.

Ondertussen genieten wij met volle teugen van het zomerse weer.

Een oude wens gaat in vervulling, een bezoek aan de kolonie alpengierzwaluwen in Freiburg. Decennia lang was dit de meest noordelijke

broedplaats van de grotere broer van de gierzwaluw.

Vanaf verschillende terrasjes wordt de lucht in de gaten gehouden. Na zonsondergang is het raak op de Rathausplatz. Rond de toren van de Kirche St. Martin vliegen dichte groepjes ratelende alpengierzwaluwen. Het kenmerkende geluid komt met gemak boven de zomerse avonddrukte uit. Met de voeten in de verkoelende beekgootjes zien ook Janneke en Floortje dat ze één voor één hetzelfde hoekje van de torenspits binnenvliegen. In tegenstelling tot de gewone gierzwaluw verdedigt de alpengierzwaluw de ingang van zijn nestholte niet tegen soortgenoten. Het gevolg is dat ze allemaal van dezelfde ingang gebruik kunnen maken en vermoedelijk gezellig met z'n allen op de vloer van de torenspits broeden. Het wordt donker en ook de laatste alpengierzwaluw verdwijnt. Het is nog steeds 30 graden, wat moet het ongeloofelijk heet zijn in de torenspits.....

Op de terugweg naar huis staat de thermometer in de auto steeds rond de 36 graden Celsius. Hoe zou het met de jonge gierzwaluw in Noordwijk zijn? Treffen we straks een gebraden kuiken of een lege nestkast aan? Thuisgekomen is de eerste gang richting de schuurzolder. Daar blijkt een jonge gierzwaluw vol in het dons naast de nestkom te zitten.

foto Jan Jacobs

Hij trotseert de tweede hittegolf door zijn bek wijd open te zetten. Het wordt nu tijd om aan het ringen van de jonge vogel te gaan denken. Dit gebeurt in samenspraak met Jan Jacobs.

Hij heeft in de Prins Bernhardstraat een laat broedsel met twee jongen die precies even oud zijn als die in de Douzastraat. Bij hem betreft het een eerste legsel met een late start. Op 28 juli komt Hans Vader ringen. Het jong blijkt moddervet en groeit goed dankzij het mooie weer. Er zijn veel

insecten in de lucht en er is maar één maagje te vullen.

Hans Vader bezig met ringen. foto: Jan Jacobs

's Avonds wacht een onaangename verrassing. Slechts één oudervogel keert terug op het nest. Waar is de ander gebleven? Het is inmiddels eind juli en de meeste vogels gaan richting Afrika. Heeft de trekdrang het gewonnen van de ouderzorg? Of heeft hij gezien dat de andere vogel het voeren van één jong gemakkelijk aankan. Een derde optie is dat de vogel dood is. Natuurlijk kan

als laatste een verstoring door het ringen worden genoemd. Dit is onwaarschijnlijk want de oudervogels waren tijdens het ringen niet in de kast aanwezig. Maar goed, het feit ligt er en we zullen zien hoe het allemaal verder gaat lopen. Het jong moet nog ruim twee weken in het nest blijven voordat hij volgroeid is en uit kan vliegen. Dan moet de overgebleven oudervogel wel trouw blijven voeren en het weer ook meewerken.

Dat laatste zal niet lukken. De eerste dag van augustus slaat het weer drastisch om. Na een recordhete en droge juli betalen we in augustus het gelag. Iedere dag regent het tropisch hard. Voedingsbron voor deze buien is een heel warme Noordzee. De oudervogel krijgt het moeilijk en blijft steeds langer weg om voedsel te zoeken. Wanneer hij in de schemer eindelijk binnenvliegt wordt er even snel gevoerd en vliegt onmiddellijk weer naar buiten. Je vraagt je af of dat nog zin heeft want de gierzwaluw is een oogjager. Binnen enkele minuten is hij dan ook weer terug, terwijl het jong blijft bedelen..... De regent houdt aan en het is iedere avond spannend of de oudervogel weer terugkomt. Soms is al het zó donker dat je alleen aan de kenmerkende klap en het bedelen van het jong hoort dat hij is binnengevlogen. De vogels zitten steeds naast elkaar in de nestkom alsof het een broedpaartje betreft.

Het is inmiddels 13 augustus. Eindelijk een rustige dag weer met zon. De voorspellingen zijn niet best. Voor de dag erop worden weer langdurig zware buien voorspeld. De jonge vogel zit in de doorgang langdurig naar buiten te turen. Het lijkt een gunstig moment om uit te vliegen tussen de buien door. Ruim anderhalf uur zit hij in de doorgang en lijkt soms de sprong te willen maken. Het is tijd voor

het avondeten en ga richting huis. Het nieuws meldt dat de eerste regen Zeeland al heeft bereikt. Dus direct na het eten weer naar de zolder. De vogel blijkt gevlogen! Het is windstil en het zonnetje schijnt door de sluierbewolking. Alleen het gekrijs van een zilvermeeuw doorbreekt de stilte. Stilte voor de volgende storm.....

Het is een merkwaardig seizoen geweest. De zomer van 2006 gaat de boeken in als één van de allermooiste zomers ooit. Toch zullen de gierzwaluwen er heel anders op terugzien. De zomer van de strijd met het slechte weer.....

